

7. Фролова И. Е. Дискурсивная стратегия как инструмент реализации межличностной функции / И. Е. Фролова [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://scaspee.com/6/post/2013/10/discursive-strategy-as-the-instrument-of-interpersonal-function-implementation-frolova-iy.html>

8. Чемеринська І. Я. Прагматичні особливості мовленнєвого акту подяки в англомовному художньому дискурсі / І. Я. Чемеринська // Вісник Житомирського державного університету. – 2012. – № 64. – С. 230–233.

9. Brown P. Politeness : Some universals in language usage / P. Brown, S. Levinson. – Cambridge : Cambridge University Press, 1987 – 345 p.

Джерела ілюстративного матеріалу:

10. Desperate Housewives / directed by Marc Cherry. ABC Studios and Cherry Productions. – 2005. – Season 2. – Episode 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до серіалу : <http://filminenglish.ru/episode/?id=5551&a=2>

11. Desperate Housewives / directed by Marc Cherry. ABC Studios and Cherry Productions. – 2005. – Season 2. – Episode 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до серіалу : <http://filminenglish.ru/episode/?id=5551&a=2>

12. Desperate Housewives / directed by Marc Cherry. ABC Studios and Cherry Productions. – 2008. – Season 4. – Episode 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до серіалу: <http://ororo.tv/en/shows/desperate-housewives#4-1>

13. Desperate Housewives / directed by Marc Cherry. ABC Studios and Cherry Productions. – 2008. – Season 4. – Episode 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до серіалу: <http://ororo.tv/en/shows/desperate-housewives#4-2>

14. Desperate Housewives / directed by Marc Cherry. ABC Studios and Cherry Productions. – 2008. – Season 4. – Episode 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до серіалу: <http://ororo.tv/en/shows/desperate-housewives#4-3>

15. Desperate Housewives / directed by Marc Cherry. ABC Studios and Cherry Productions. – 2008. – Season 4. – Episode 12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до серіалу: <http://ororo.tv/en/shows/desperate-housewives#4-12>

16. Desperate Housewives / directed by Marc Cherry. ABC Studios and Cherry Productions. – 2009. – Season 5. – Episode 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до серіалу: <http://ororo.tv/en/shows/desperate-housewives#5-3>

УДК 811.222.1'0'373

О. Ч. Кишановський,

Київський національний лінгвістичний університет, м. Київ

СТАТУС АРАБСЬКИХ ФОНЕТИЧНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У СУЧАСНІЙ ПЕРСЬКІЙ МОВІ

В історії перської мови потенційними джерелами системних функціональних запозичень могли стати або семітські, або тюркські діалекти. За результатами аналізу семітських запозичень у фонетиці перської мови можна зробити висновок про те, що запозичені з арабської мови глотковий та велярний приголосні звуки цілковито асимілювалися до системи перської мови. Інакше кажучи, вони є формальними запозиченнями, тобто вживаються за правилами перської сегментної фонетики.

Ключові слова: перська мова, запозичення, фонетика.

В истории персидского языка потенциальными источниками системных функциональных заимствований могли стать либо семитские, либо тюркские диалекты. Результаты анализа семитских заимствований в фонетике персидского языка позволяют сделать вывод о том, что заимствованные из арабского языка глотальный и велярный согласные звуки полностью ассимилировались к системе персидского языка. Иначе говоря, они являются формальными заимствованиями, то есть употребляются по правилам персидской сегментной фонетики.

Ключевые слова: персидский язык, заимствования, фонетика.

The main sources of Indo-European influence on Persian language during its history there have been two: Semitic and Turkic. It is with a source of Semitic influence in the history of the Persian language study associated a large number of statements about the crucial role of the Arabic language in the formation one or another subsystem of the Persian language. In contemporary Persian grammar, there are two major problems of segment phonology. Both of them are related to the Arabic influence on the Persian phonetic system. The first of them is uncertain phonological status of the sounds, which are marked in writing by graphemes «qain» and «qaf». The second one is uncertain phonological status of the sounds, which are marked in writing by graphemes «ein» and «hamza». The first sound (Persian pharyngeal stop) has two sources of origin and a few usages. This sound is used in the borrowed from the Arabic language lexemes with sound [ʔ] (voiced pharyngeal fricative), which are marked in writing by the letter «ain»; in the borrowed from the Arabic language lexemes with sound [ʔ] (voiceless glottal stop), which are marked in writing by the letter «hamza»; within some French borrowings; within some Persian lexemes. The traditional view is that the velar consonant entered the Persian language along with a large number of Arabic words. In writing this sound is marked by two letters: «qaf» and «qain». Positional conditions of the usage of these phonemes are still controversial in Iranian Studies. According to the analysis of Semitic borrowings in the Persian phonetics it can be concluded that the borrowed from the Arabic language pharyngeal and velar consonants completely assimilated into the system of the Persian language. In other words, they are formal borrowing that is are used according to the rules of the Persian segmental phonetics.

Key words: Persian language, borrowings, phonetics.

Постановка проблеми. Одне з положень лінгвістичної аксіоматики полягає в тому, що всі мови контактують одна з одною та впливають одна на одну, а також у тому, що немає жодної сфери мови, якої б не торкалися процеси взаємодії та запозичень (див., наприклад, у: [5, с. 68]). Однак, незважаючи на очевидність цього факту, дослідження процесів мовного контактування та запозичення ускладнюється великою кількістю проблемних питань у спеціальній літературі (див. про це в: [7, с. 234–236]). Так, у літературі з мовних контактів досі відсутня чітка класифікація контактних феноменів (наприклад, запозичення суфікса – це лексичне чи морфологічне явище?). Крім цього, в літературі з мовних контактів гіпертрофовано переоцінено матеріал та судження «класиків». Натомість дослідження останніх років здебільшого переглянули як теоретичні судження «класиків», так і суттєво скорегували практичні результати їхніх досліджень. Критичному аналізу одного з таких загальноприйнятих тверджень й присвячена дана стаття.

Ареал розповсюдження перської мови перебуває в оточенні мов трьох сімей: індоєвропейської, тюркської та семітської. Таке географічне розташування передбачає можливість мовних контактів, які й доводить історія перської мови, зокрема цілі періоди гегемонії носіїв неіранських мов на її обширі (див.: [9]).

Територію сучасного Ірану було заселено індоєвропейцями (носіями протоіндоіранської мови) приблизно в середині II тис. до н.е. Приблизно в той самий час індоіранці зайняли територію до нинішнього Китаю, що й спричинило розпад

мовної єдності на дві гілки – іранську та індійську. У VI ст. до н.е. іранці вже мали власну велику державу (Ахеменідську імперію), яка простягалася від Середземномор'я до річки Інд у Пакистані. В останній третині IV ст. до н.е. після тривалих баталій між імперіями Ахеменідів та Олександра Македонського за панування на Близькому Сході, останній захопив Персію та майже на п'ять століть установив панування грецької династії. У III ст. н.е. парфянська династія Сасанідів установила іраномовну гегемонію, під час якої було створено писемність середньоперською мовою з використанням арамейського алфавіту, яка набула широкого розповсюдження. Цією писемністю було створено численну релігійну та світську літературу. Арабське завоювання VII-VIII ст. та, як його наслідок, панування упродовж двох століть арабського халіфату спричинили занепад середньоперської писемної традиції (принаймні на території Ірану та Середньої Азії). Араби, що вели свої війни під гаслом «священної» боротьби за «істинну» віру, ставилися упереджено не лише до інших, не мусульманських релігій, але й до будь-якої не мусульманської культури. Таку саму нетерпимість виявляли й деякі місцеві іранські правителі, що прийняли іслам. Усе, що було написано не арабським письмом, тобто не тим письмом, яким створено Коран, знищували. Майже на два століття єдиною писемною та літературною мовою на всій території халіфату, зокрема в Ірані та Середній Азії, стала арабська. Нею творили не лише арабські, але й численні іранські автори. Однак, ставши державною та літературною мовою, арабська не витіснила рідних мов народів, які мешкали на території халіфату. Арабською мовою володіли й активно користувалися лише невеликий прошарок суспільства – місцева шляхта, аристократія, духовенство, науковці, літератори. Звичайне населення Ірану або зовсім не володіло арабською, або володіло нею погано. У побуті зберігалися місцеві, рідні мови. Уже в VIII ст. набув розвитку антиарабський визвольний рух «шуубія» (від шууб 'народ'), метою якого було відновлення та розвиток місцевих національних традицій. Найкращі умови для цього були на околицях халіфату, де вплив центральної влади не був сильним. Тому в Хорасані (північно-східна частина Ірану) та Мавераннагрі (територія між річками Амудар'я та Сирдар'я) в IX-X ст. сформувалася писемна та літературна мова, яка в той час одержала назву парсі, або дарі. Її основу склали діалекти Систану, Хорасану, Мавераннагру, персомовного населення Бухари.

Поступово використання письмової новоперської мови розширювалося, й починаючи з XI-XII ст. вона побутувала вже в усіх сферах культурного життя – літературі, науці, релігії (хоча співіснування перської та арабської мов, диглосія, у сфері богослужіння зберігається й сьогодні). Збільшується й територія поширення перської мови. З XII ст. нею пишуть літературні твори в Азербайджані та північній Індії.

Історія іраномовних народів в період з XI по XVI ст. була надзвичайно бурхливою. Середня Азія та Іран то об'єднувалися, то роз'єднувалися. Їхнє остаточне державне відособлення відбулося на початку XVI ст., коли нашість кочових тюркських племен, що рухалося одночасно з південного заходу та північного сходу, спричинило утворення двох самостійних, незалежних держав. В Ірані керувала азербайджанська династія Сефевідів, а в Середній Азії – узбецька династія Шейбанідів. Незалежна держава утворилася й у північній Індії під керівництвом нащадків Тимурідів (див. дет.: [2]).

Така тривала й насичена нескінченними етнічними контактами та впливами неблизькоспоріднених мов історія перської мови, а також географічне розташування Ірану на Великому шовковому шляху сприяли численним і лінгвістично різноплановим мовним запозиченням.

Наприкінці XIX-початку XX ст. в суспільно-політичному та культурному житті Ірану великого значення набула французька мова, якою широко користувалися освічені прошарки населення. Це було пов'язано з культурно-просвітницьким впливом Франції на іранську інтелігенцію. Значне поширення французької мови в Ірані продовжувалося аж до початку другої світової війни. У зв'язку зі збільшенням економічного та політичного впливу США на Іран, а також із розширенням торгових зв'язків з іншими англійськими країнами поширення набула англійська мова. Природно, цей вплив зберігається й сьогодні.

Таким чином, головними джерелами впливу на індоєвропейську перську мову протягом її історії були два: семітський і тюркський. Саме з першим – семітським – джерелом впливу в історії вивчення перської мови пов'язана велика кількість тверджень про вирішальну роль арабської мови у формуванні тієї чи іншої підсистеми перської мови. У результаті довготривалого проксимального контактування носіїв так званих престижних національних мов може виникнути найцікавіший випадок прояву інтерференції, так звана «прихована інтерференція», за якої в мовленні носіїв відбувається зміна в значенні або функціонуванні вже існуючих у мовній системі форм під впливом іншої системи. Згодом прихована інтерференція може стати частиною мовної системи рідної мови – **функціональним запозиченням**. Саме при такому виді мовної взаємодії (що не є формально-мовною в побутовому розумінні) виникає вплив (запозичення) мовної (семантичної, фонетичної та ін.) моделі (pattern). Тобто конкретні вирази, що слугують для передачі певних ідей, можуть надзвичайно різнитися в мовах, але обсяги їхніх значень прагнуть уподібнення настільки, що мовні конструкції в одній мові становлять психологічний та культурний переклад конструкцій іншої (див. [4, с. 241-242]). Те саме відбувається й у фонетичних системах мов.

Таким чином, **метою** даної розвідки є визначити, формальний (коли елемент підлаштовується підсистему мови-реципієнта) чи функціональний (коли вплив мови-донора змінює підсистему мови-реципієнта) статус арабських запозичених елементів у сфері фонетики сучасної перської мови.

Аналіз матеріалу. У сучасній перській граматиці існує дві найважливіші проблеми сегментної фонології, обидві, до речі, пов'язані з арабським впливом на перську фонетичну систему. Перша з них – це невизначений фонологічний статус звуків, що позначаються на письмі графемами ǧ «гайн» та ǧ «гаф»; друга – це невизначений фонологічний статус звуків, що позначаються на письмі графемами ǧ «айн» та ǧ «гамза».

Глотковий приголосний звук. Перський глотковий зімкнений приголосний має два джерела походження та, відповідно, дві сфери функціонування:

1) запозичені лексеми: з арабської мови зі звуком [ʔ] (дзвінкий фарингальний фрикативний), що позначається на письмі літерою ǧ «айн»; з арабської мови зі звуком [ʕ] (глухий глотковий зімкнений), що позначається на письмі літерою ǧ «гамза»; з французької мови, пор.: *su'ed* 'Швеція', *te'atr* 'театр' та под.;

2) перські лексеми, пор.: *pā'iz* 'осінь', *gol-e khoshbu'i* 'квітка, що приємно пахне' та под.

У перських лексемах і французьких запозиченнях глотковий зімкнений звук вживається у старанній «книжній» вимові в інтервокальній позиції для уникнення зияння. В арабських лексемах цей звук також побутує здебільшого в старанній арабізованій вимові. Отже, саме через нестабільність цього звуку, серед фахівців існує тенденція не визнавати за ним статусу фонем. Натомість останні польові дослідження демонструють набагато різноманітнішу функціональну специфіку цього звука, ніж традиційно вважалося. Поява/відсутність цієї фонемі в мовних підсистемах залежить не лише від структурних, але й від функціонально-комунікативних факторів (специфіки лексики, комунікативного членування висловлювання,

освіти та інших індивідуальних характеристик мовців) (див.: [6, с. 85–92]). Нижче ми зупинимося лише на структурних умовах функціонування цієї фонемі, пор.:

- у позиції перед голосним на початку слова (або фрази) глотковий зімкнений звук, на думку деяких фахівців, вимовляється завжди (див.: [8, с. 51]), а на думку інших – вимовляється лише при логічному (емфатичному) наголошуванні лексеми. Так, наприклад, при відповіді на питання *Якою мовою написано Коран?* цей звук чітко вимовляється: *'arabi* ‘арабською’. Інакше кажучи, на початку слова перед голосним фонема /ʔ/ чергується з /ø/, відповідно, в емфатичній – не емфатичній позиції [6, с. 85–86];

- у позиції в кінці слова після голосного чи приголосного глотковий зімкнений, зазвичай, опускають, пор.:

shoru ‘початок’ → *shoru*;

sham ‘свічка’ → *sham*.

Натомість деякі лексеми мають стійку тенденцію до збереження цього звуку, пор.:

tama ‘жадібність, зажерливість’.

В інших лексемах зникнення цього звуку компенсується подовженням голосного чи приголосного звуку, пор.:

jam ‘сума; множина’ → *jam:*;

vaz ‘ситуація, стан речей’ → *va:z*;

- всередині слова в інтервокальній позиції глотковий зімкнений, зазвичай, опускають, замінюючи на глайд, пор.:

sā'at ‘годинник, година’ → *sāat*;

fā'ede ‘зиск’ → *fā(y)ide*.

Натомість у деяких словах між однаковими голосними та між голосними [e] та [ā] цей звук має тенденцію до збереження, пор.:

ta'aj:ob ‘здивування’;

motāle'e ‘дослідження’;

te'ātr ‘театр’.

Зберігається цей звук також і в арабських словах, де він відповідає подовженому приголосному (гемінату), пор.:

fa>āl ‘активний’ ← *fa^h:āl*;

- всередині слова між голосним та приголосним глотковий зімкнений, зазвичай (але не завжди), опускається. На його місці, як правило, утворюється подовжений голосний звук, пор.:

ra'y ‘голос (при голосуванні)’ → *ray*;

ba'zi ‘дехто, деякі’ → *ba:zi*;

ba'd ‘після’ → *ba:d*;

- всередині слова між приголосним і голосним глотковий зімкнений є стабільнішим. Якщо він зникає, то на його місці, як правило, утворюється подовжений приголосний чи голосний, пор.:

qor'ān ‘Коран’;

sor'at ‘швидкість’;

jam'iyat ‘натовп’ → *jam:iyat*;

joz'iyāt ‘подробиси’ → *jo:ziyāt*; *joziyāt*;

- всередині слова в інтерконсонантній позиції глотковий зімкнений майже завжди опускають, уникаючи тим самим недозволеного в перській мові збігу трьох приголосних, пор.:

jam'bandi ‘підсумок’ → *jambandi*.

Отже, в кінці та всередині слова в разі (не обов'язкового) опущення ця фонема чергується чи то з відсутністю звуку [ø] (як фонологічною ознакою), чи то з подовженням сусіднього звуку [:] (також як з фонологічною ознакою).

Крім цього, як видно з викладеного матеріалу, глотальний зімкнений має сильну тенденцію до функціонування в мовленні головним чином у постконсонантній превокальній позиції. Його відсутність саме в цій позиції могла би порушити складову структуру слова, пор.:

qor'ān ‘Коран’ → *qo-rān*,

а складові межі, як відомо, виформовують інтонаційну та ритміко-мелодійну будову мовлення. Зміна меж складу однозначно спричинила би зміну цих просодичних характеристик мовлення. Інакше кажучи, цей звук цілковито прилаштувався під перську фонологічну систему.

Велярний приголосний звук. Традиційно вважають, що велярний приголосний звук проник у перську мову разом із великою кількістю арабських слів. На письмі цей звук позначають двома літерами: ق «каф» і غ «гайн». В арабській мові літера «каф» позначає проривний глухий приголосний, а літера «гайн» – фрикативний дзвінкий. У сучасній перській мові велярний приголосний має два варіанти вимови: зімкнений та щілинний. Обидва звуки можуть позначатися обома літерами. Позиційні умови функціонування цієї фонемі досі залишаються дискусійними в іраністиці, пор.:

- у позиції перед голосним на початку слова (або фрази), на думку деяких фахівців (див.: [3, с. 26]), вимовляють зімкнений глухий варіант, а на думку інших (див.: [8, с. 49]) – зімкнений оглушений, пор.:

qand ‘цукор’;

- всередині слова в інтервокальній позиції, на думку деяких фахівців (див.: [3, с. 26]), вимовляють щілинний дзвінкий варіант, а на думку інших (див.: [8, с. 49]) – зімкнений дзвінкий, пор.:

'āqel ‘розумний’;

chāqu ‘ніж’;

- у позиції всередині слова після голосного та перед дзвінким приголосним на думку деяких фахівців (див.: [3, с. 26]), вимовляють щілинний дзвінкий варіант, а на думку інших (див.: [8, с. 49]) – зімкнений дзвінкий, пор.:

maqz ‘мозок’.

Варто відзначити ще раз, що ні зімкненого, ні щілинного звуку не було в давньоперській мові. Ці звуки становлять фонетичну інновацію середньоперського періоду. І обидва пов'язані з іншомовним впливом.

Так, традиційний тип іранського консонантизму має виражену ознаку четвертинного поділу опозицій приголосних звуків (див. дет.: [1, с. 66–78]). З цієї причини розвиток систем консонантизму іранських мов відбувався шляхом фонологізації передусім таких звуків, які могли б увійти до четвертинних кореляцій. Так, фонетично щілинні [kh] (цей звук у сучасній мові позначають літерою خ) та [h] (цей звук у сучасній мові позначають літерами ح та ه), які в давньоіранський період могли бути пов'язані як із задньоязиковим, так і з увулярним рядом, в новоіранських мовах представлені виключно звуками велярної (увулярної), а не задньоязикової артикуляції. Це може спричинити розпад четвертинної кореляції типу

	k –	g		
	l	l		
	kh –	h		
на дві неповні (наприклад, у гілянській, белуджській), пор.:				
	k –	g	Ø –	Ø
	l	l	l	l
	Ø –	Ø	kh –	h

Однак, в умовах провідної для іранських мов тенденції прагнути до четвертинних кореляцій можна очікувати, що порожні місця – зімкнені в увулярному ряду та щілинні в задньоязиковому – повинні поступово заповнюватися [Там само, с. 70]. І насправді, в перській мові не шляхом спонтанного розвитку, а під іншомовним впливом з'явилися, по-перше, глухий зімкнений веллярний (увулярний) звук [q], по-друге, дзвінкий щілинний веллярний (увулярний) [gh] звук. Перший є адстратним явищем арабської мови, а другий – адстратним явищем азербайджанської, в якій, як і в усіх тюркських мовах огузької групи, цей звук [g̃] є надзвичайно поширеним. За умови його фонологізації (у перському побутово-розмовному мовленні цей звук є реальністю), кореляція веллярних приголосних у сучасній перській мові виглядала би традиційно для іранських мов, пор.:

q –	gh
l	l
kh –	h

Інакше кажучи, звук, запозичений з арабської мови, цілком підлаштувався під перську фонологічну систему.

Висновки. В історії перської мови потенційними джерелами системних функціональних запозичень могли стати або семітські або тюркські діалекти. За результатами аналізу семітських запозичень у фонетиці перської мови можна зробити висновок про те, що запозичені з арабської мови глотковий та веллярний приголосні звуки цілковито асимілювалися до системи перської мови. Інакше кажучи, вони є формальними запозиченнями, тобто вживаються за правилами перської сегментної фонетики.

Література:

1. Опыт историко-типологического исследования иранских языков. Том I. Фонология. Эволюция морфологического типа. – М.: Наука, 1975. – 240 с.
2. Расторгуева В. С. К вопросу о путях развития близкородственных литературных языков / В. С. Расторгуева // Типология сходств и различий близкородственных языков. – Кишинев: Изд-во «Штииница», 1976. – С. 79–89.
3. Рубинчик Ю. А. Грамматика современного персидского языка / Ю. А. Рубинчик. – М.: Издательская фирма «Восточная литература» РАН, 2001. – 600 с.
4. Сепир Э. Язык / Сепир Э. // Сепир Э. Избранные труды по языкознанию и культурологии: Пер. с англ. / Общ. ред. и вступ. ст. А.Е. Кибрика. – 2-е изд. – М.: Изд. гр. «Прогресс», 2001. – С. 223–247.
5. Серебренников Б. А. Роль человеческого фактора в языке. Язык и мышление / Б. А. Серебренников. – М.: Наука, 1988. – 242 с.
6. Jahani C. The Glottal Plosive: A Phoneme in Spoken Modern Persian or Not? // Linguistic Convergence and Areal Diffusion. Case studies from Iranian / Ed. by Éva Ágnes Csató, Bo Isaksoon and Carina Jahani. – L., N.Y.: RoutledgeCurzon, 2005. – 373 p. – PP. 79–96.
7. Ruth K. Crossing grammatical borders: Tracing the path of contact-induced linguistic change // Dialects across borders: Selected papers from the 11th international conference on methods in dialectology (methods XI) / (eds.) Markku Filppula, Juhani Klemola, Marjatta Palander, Esa Penttilä. – Joensuu, August 2002. – Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. – 291 p. – PP. 233–251.
8. Samare Y. Avāshenāsi-ye zabān-e fārsi (Āvāhā va sākhṭ-e āvāyi-ye hejā). – Tehrān: Markaz-e nashr-e dāneshgāhi, 1380 (2001). – 195 s.
9. Utas B. Semitic in Iranian: Written, Read and Spoken Language // Linguistic Convergence and Areal Diffusion. Case studies from Iranian, Semitic and Turkic / Ed. by Éva Ágnes Csató, Bo Isaksoon and Carina Jahani. – L., N.Y.: RoutledgeCurzon, 2005. – 373 p. – PP. 65–77.

УДК 801.811

Н. П. Литвиненко,

Національний медичний університет ім. О. О. Богомольця, м. Київ

ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНІСНОГО АСПЕКТУ МОВИ ТА МОВЛЕННЯ

У статті йдеться про динаміку дослідження проблеми функціонування мови та мовлення у їхній взаємодії, що відповідає принципам комплексного підходу до розуміння мовних явищ та обґрунтовує потребу граматичного аналізу різних видів комунікації.

Ключові слова: прагматичний, функціональний, мовленнєвий, діяльнісний, соціально-психологічний, висловлення, комунікативно-граматичний, дослідження.

В статье говорится о динамике исследования проблемы функционирования языка и речи в их взаимодействии, что соответствует принципам комплексного подхода к пониманию языковых явлений и обосновывает необходимость грамматического анализа различных видов коммуникации.

Ключевые слова: прагматический, функциональный, речевое, деятельностный, социально-психологический, высказывание, коммуникативно-грамматический, исследования.

The article deals with the dynamics of research problems in the functioning of language and speech in their interaction, consistent with the principles of integrated approach to the understanding of linguistic phenomena and grammatical analysis justifies the need for different types of communication.

Key words: pragmatic, functional, communicative, active, social and psychological expression, communicative grammar, research.

Вивчення характеру взаємодії між людиною і світом через мову сприяло виокремленню в лінгвістичній науці проблем, які стали основою функціонально-комунікативних досліджень останніх років. Своєрідність таких досліджень від-